

ENIGE AANTEKENINGEN BETREFFENDE DE EMBRYO'S VAN VIVIPARUS VIVIPARUS (LINNÉ)

Bij een recent bezoek aan de Ringvaart ter hoogte van het oude Schiphol, werden op stenen van de oeeverversteving aan de zijde van de Schinkelpolder naast Theodoxus fluviatilis (L.), Bithynia tentaculata (L.), Lymnaea (Radix) peregra (Müll.) en Dreissena polymorpha (Pallas) vele levende exemplaren van Viviparus Viviparus (L.) aangetroffen.

Vooraf jonge exemplaren van deze soort bleken bij honderden op stenen in vrij ondiep water te zitten. Volwassen exemplaren werden slechts daar gevonden waar het water dieper was dan 25 cm. Hun aantal was echter veel kleiner dan dat der juveniele dieren.

Van de volwassen exemplaren werden enige meegenomen om ze te onderzoeken op de aanwezigheid van embryo's. Thuis bleken echter 3 van de 8 tot het mannelijk geslacht te behoren, zodat er voor het onderzoek slechts 5 over bleven.

Bij dit onderzoek werd allereerst gekeken naar het aantal embryo's en de afmetingen daarvan. Het resultaat is in tabelvorm weergegeven.

Volwassen dier		Aantal embryo's	Grootste embryo	
hoogte	breedte		hoogte	breedte
20,8 mm	16,6 mm	6	4,6 mm	5 mm
22,8 mm	20 mm	10	4,8 mm	5,2 mm
24,9 mm	19,7 mm	12	5 mm	5,8 mm
26 mm	20 mm	15	4,8 mm	5,3 mm
27 mm	20,7 mm	19	5 mm	5,7 mm

Uit deze cijfers blijkt, dat het aantal volgroeide en onvolgroeide embryo's dat in de onderzochte dieren werd aangetroffen, klein is. Het grootste aantal, namelijk 19, steekt nogal schril af tegen de 65, die Van der Spoel (1958 : 87) geeft. Waarschijnlijk is het lage aantal te verklaren door de aanwezigheid van het grote aantal juveniele exemplaren, dat reeds vrij rond kroop.

De afmetingen van de reeds ontwikkelde embryo's bedroeg in vele gevallen echter veel meer dan de 4 mm, die Van der Spoel vermeldt. In elk volwassen dier bleek minstens een embryo te zitten dat duidelijk groter was dan 4 mm.

Heel duidelijk komt ook naar voren dat de breedte van het embryo altijd meer bedraagt dan de hoogte. In hun groei naar volwassenheid zal de hoogtegroei dus meer moeten bedragen dan de groei in de breedte, daar volwassen exemplaren altijd hoger dan breed zijn.

Over de kleur en de sculptuur van juveniele exemplaren van Viviparus viviparus schrijven Janssen en De Vogel (1965: 27), dat kleurbanden ontbreken of zeer vaag zijn en dat sculptuur en beharing eveneens ontbreekt. Alle door mij onderzochte embryo's blijken 3 kleurbanden te bezitten, die corresponderen met de pigmentatie van het dier. De bovenste kleurband is meestal zeer vaag of nauwelijks zichtbaar.

Wat de sculptuur betreft, vertonen alle schelpjes van de embryo's duidelijke spiraalsculptuur, die bestaat uit fijne golvende lijntjes. Op regelmatige afstanden is zo'n spiraallijntje iets forser en draagt zij zeer korte haartjes. Naar de onderkant van de schelp toe worden deze harige spiraallijntjes talrijker. De spiraalsculptuur wordt bovendien nog gesneden door fijnere groeilijntjes, die evenwijdig aan de mondrand lopen. Zodoende lijken embryo's van Viviparus viviparus zeer veel op die van Viviparus contectus (Millet), deze laatste heeft echter altijd een zeer spitse apex, terwijl Viviparus viviparus een stompe top heeft. De top is dus het belangrijkste determinatiekenmerk om jonge exemplaren van deze 2 soorten uit elkaar te houden.

H.K. Mienis, Amsterdam.

Literatuur:

Janssen, A.W. en E.F. de Vogel, 1965: Zoetwatermollusken van Nederland.
160 pag. Amsterdam

Spoel, S. van der, 1958: Groei en ouderdom bij Viviparus contectus (Millet, 1813) en Viviparus viviparus (Linné, 1758). Basteria vol. 22:4/5, p. 77-90.